

świat

pedroże

ISSN 1644-4183

KWIETIEŃ-MAJ / APRIL-MAY

Kultura

Egypt

tu wszystko się zaczyna

Sardynia

WYSPA DZIKICH PLAŻ

ISLAND
OF WILD BEACHES

Małopolska

SZLAK PACHNĄCY ZIOŁAMI

TRAIL
FRAGRANT WITH HERBS

Egipt - Marsa Alam

NIE TYLKO DLA NURKÓW / NOT ONLY FOR DIVERS

Urszula Gabryelska

Druga stolica Węgier

THE SECOND CAPITAL OF HUNGARY

Pécs, picturesquely located on hills surrounded by vineyards and date orchards is this year's European Capital of Culture. Everyone will find something of interest among numerous events taking place in the city.

Pécs malowniczo położony na wzgórzach w otoczeniu winnic i sadów daktylowych został w tym roku Europejską Stolicą Kultury. Wśród wielu wysokich rangą imprez, jakie odbędą się w mieście, każdy znajdzie coś dla siebie.

Najstarsza część miasta, na pierwszym planie katedra św. Piotra / The oldest part of the city, St. Peter's Cathedral in the foreground

To miał być wypad do Maroka lub Tunezji. Znużona długą zimą chciałam pojechać do kraju, w którym będę się mogła wygrzewać w słońcu. Znajomi zaproponowali mi jednak wycieczkę na Węgry. – Jedź z nami do Pécs na Wiosenny Festiwal – zachęcali – miasto leży na południu, tuż przy granicy z Chorwacją. Lato trwa tu najdłużej w całym kraju, a wiosna na pewno dawno już tam zawitała.

Po długich wahaniach, bardziej ze względu na towarzystwo i program festiwalu (muzyka klasyczna i nowoczesna, jazz, taniec, literatura, folklor) niż na miasto, o którym wiedziałam tylko tyle, że w tym roku pełni rolę Europejskiej Stolicy Kultury, zdecydowałam się na wyjazd do kraju naszych bratanków.

W DRODZE DO CELU >> Droga z Budapesztu do Pécs prowadzi wzduż Dunaju. Jednej z najdłuższych europejskich rzek sprawdzi nie widać, ale za to mamy ciekawe miasta, w których zatrzymujemy się na dłuższe postoje. W Dunaújváros obejrzaliśmy nowoczesny park z intrygującymi rzeźbami ze stali. W miasteczku Paks podziwialiśmy kościół zaprojektowany przez Irme Makovecza, wybitnego orędownika architektury organicznej. Oglądanie tych atrakcji zajęło nam sporo czasu. Zapadał już zmrok, kiedy dotarliśmy do położonego na Wielkiej Nizinie Węgierskiej Kecskemét, w którym produkuje się wyśmienitą more-

This was supposed to be a trip to Morocco or Tunisia. Exhausted by the long winter, I wanted to go to a country where I could bask in the sun. My friends, however, suggested a trip to Hungary. 'Come on, go with us to Pécs for the Spring Festival' they encouraged me. The town is located in the south of Hungary, near the border with Croatia. Summer lasts here longest in Hungary and spring is definitely already there. After a long period of hesitation, more because of the company and the program of the festival (classical, modern and jazz music, dance, literature and folklore) than the city itself, about which I knew only that it was this year's European Capital of Culture, I decided to go to the country of our friends.

ON THE WAY >> The road from Budapest to Pécs leads along the Danube River. Although we did not actually see one of the longest European rivers, we passed through many fascinating towns where we took longer breaks. We saw a modern park with intriguing steel sculptures in Dunaújváros. We admired the remarkable church designed by Irma Makovecz, a leading supporter of organic architecture, in Peks. Appreciating these attractions took us a lot of time. The sun was already down, when we reached Kecskemét on the Great Hungarian Plain, where the excellent apricot vodka kecskeméti Barackpálinka is

fot. Dyrekcja Europejskiej Stolicy Kultury 2010 Pécs

Fontanna z głowami byków / Bull head fountain

lówkę kecskeméti Barackpálinka. Ponieważ woletliśmy przyjrzeć się miastu za dnia, pojechaliśmy dalej, obieczając sobie, że wpadniemy tu w drodze powrotnej.

MIASTO WIELU KULTUR >>

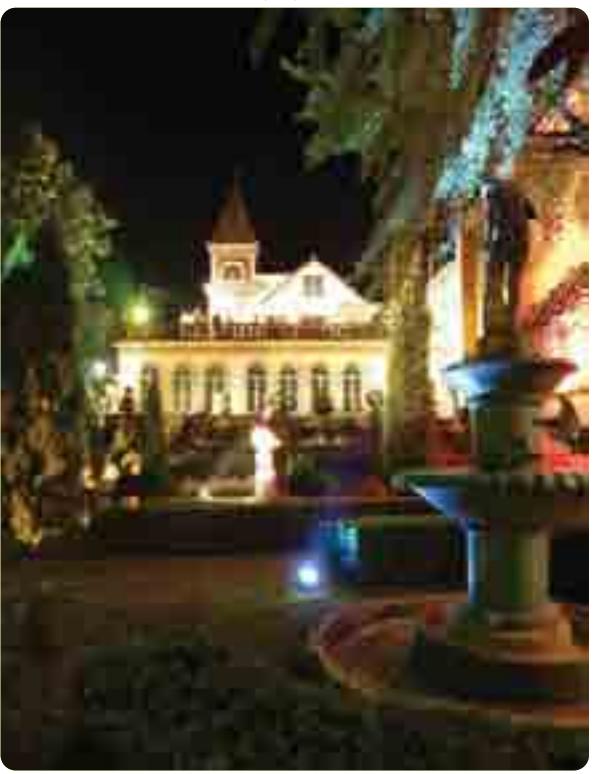
Podczas nocnego spaceru po Pécs towarzyszył nam ciepły wiosenny wiatr. Nieśpieszna wędrówka wąskimi uliczkami oświetlonymi światłem latarni daje wyobrażenie o egzotycznym pięknie miasta, które następnego dnia odsłania przed nami całą swoją krasę. Urodę tę wyryły w kamieniu przenikające się nawzajem kultury: węgierska, bałkańska i turecka. Wielonarodowościowe miasto bez granic, jak reklamuje się Pécs, czerpie także z tradycji mniejszości narodowych: Serbów, Chorwatów, Ukraińców, Cyganów, Greków i Rusinów. Pierwszymi osadnikami byli Celtoję. Po nich przyszli Rzymianie, którzy w Sopianae, jak nazwali miasto, mieszkali do IV w. n.e. Z tego okresu zachowały się wczesnochrześcijańskie grobowce. Część grzebalna znajdowała się pod ziemią. Nad grobami należącymi do bogatych dostojników budowano kaplice. Grube na ponad metr ściany grobowców zdobią motywy biblijne. W V w., kiedy rozpoczęła się wędrówka ludów, miejsca pochówku zamieniono na mieszkania. Obecnie zabytek odzyskał dawną świetność i od 2000 r. znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO.

W XVI w. Pécs został przejęty przez Turków. W mieście położonym tarasowo na wzgórzach Mecsek potomkowie Osmana I zadomowili się na prawie 150 lat. Budowali meczety (jeden z nich – paszy Jákóvali Hassmána – nadal pełni swoje funkcje), lącznie (ruiny przy ul. Ferenceska), bazary, mauzolea świętych. Zapoczątkowali też uprawę migdałów i fig, do dziś rosnących w parkach

manufactured. Since we wanted to see the town during the day, we decided to keep going and return here on our way back.

CITY OF MANY CULTURES >> Warm spring wind accompanied us on our night walk in Pécs. Strolling unhurriedly in the narrow streets illuminated with lanterns gave us a sense of the exotic beauty of the city which would reveal itself to us the following day. Its beauty was carved in stone by intermingling cultures: Hungarian, Balkan and Turkish. The multinational city without borders, as Pécs calls itself, draws also from the cultures of national minorities inhabiting it: Serbs, Croatians, Ukrainians, Romanians, Greeks and Ruses. The Celts were the first settlers here. The Romans came afterwards. They lived in 'Sopianae', as they called the town, until the 4th century. Early-Christian tombs from that period have survived. Traditionally, chapels were built for graves of wealthy officials. Their one-meter-thick walls were embellished with biblical motifs. In the 5th century, when the migration period started, the burial sites were used as

Ogród przy fabryce Zsolnay / Garden Zsolnay factory

Ekspozycja w Muzeum Zsolnay / Exhibition in Zsolnay Museum

Meczet paszy Gázi Kászima / Gazi Kashim Mosque

Wczesnochrześcijański grobowiec / Early-Christian tomb

i ogrodach. Poretką wśród zabytków architektury osmańskiej jest meczet paszy Gázi Kászima. Największa świątynia muzułmańska w Europie Środkowej wznosi się dumnie w samym sercu miasta. Masywną sylwetkę budowli przykrywa niebieska kopuła zwieńczona symbolem półksiężyca i krzyża. I choć obecnie meczet zamieniono na kościół, to we wnętrzu zachowały się wykaligrafowane na ścianach wersety z Koranu oraz mihrab, ozdobna nisza w sali modlitw wskazująca Mekkę. Meczet jest wizytówką największego w mieście placu Széhenyi. To właśnie tu zbierają się uczestnicy licznie odbywających się w tym roku wydarzeń kulturalnych, a świeżo upieczeni rodzice przychodzą ze swoimi pociechami, by zrobić pamiątkowe zdjęcie.

OD PORCELANY PO OP-ART >> Przy placu wznosi się także okazała siedziba władz regionu, jej fasadę i dach zdobią kolorowe kafelki pochodzące z miejscowej fabryki porcelany i ceramiki Zsolnay. Dzięki manufakturze założonej w 1853 r. przez Miklósa Zsolnay miasto zyskało bajkowy charakter. Fabryka zdobyła sławę w okresie secesji. Wiele dachów i fasad domów z tego okresu zdobią kolorowe majoliki Zsolnay. Odnajdziemy je m.in. we fryzie teatru narodowego (przy skwerze Szinház), na fasadach położonych nieopodal domów bogatych mieszkańców Vasváry Ház i Csukás Ház oraz w hotelu Palatinus. Podczas spaceru po mieście nie sposób przejść obojętnie obok takich dzieł fabryki Zsolnay jak plac pocztowy, apteka Szerecsen czy fontanna z głową byka. W pobliżu fontanny znajduje się outlet fabryki, gdzie można kupić gustowną, aczkolwiek wcale nie tanią pamiątkę. Kto ma mniej gotówki, powinien odwiedzić dom z 1324 r., najstarszy w mieście, gdzie mieści się Muzeum Zsolnay (ulica Káptalan 2). Nacieszywszy oczy ceramicznymi i porcelanowymi dziełami sztu-

residencies. At present, this historical site has been restored to its former state. It has been listed as UNESCO Cultural Heritage Site since 2000. In the 16th century Pécs was taken by the Turks. The descendants of Osman I lived for over 150 years in the town terraced on Mecsek hills. They raised mosques (one of them – of Pasha Jáková Hassmán – is still open), baths (ruins on Ferenceska Str.), bazaars and mausoleums. They have also started almond and fig plantations; the trees are still growing in wild gardens. The Gázi Kászim mosque is a pearl of Ottoman architecture. The largest Muslim sacral building proudly stands in the heart of the city. The massive edifice is covered with a blue dome crowned with the symbolic crescent and cross. Although the mosque was transformed into a church, Koran verses calligraphed on the interior walls and mihrab, a decorative recess in the prayer room pointing to the direction of Mecca, are still there. The mosque embellishes the largest square in the city - Széhenyi. This is where the participants of the numerous cultural events gather and young parents come with their newborns to have a photo taken.

FROM PORCELAIN TO OP-ART >> The lavish, attention-grabbing seat of the regional authorities is also located at the Square. Its facade and roof are decorated with colourful tile from the local porcelain and ceramics manufacturing plant – Zsolnay. The town gained a fairytale-like character owing to the factory started in 1853 by Miklós Zsolnay. The manufacturing works became famous in Secession period. Numerous roofs and facades of houses built in that time are decorated with colourful Zsolnay majolica. We will find them e.g. in the frieze of the National Theatre (Szinház Sq.) and the nearby town-buildings

ki udajemy się do położonego po sąsiedzku muzeum Victora Vasarelyego. Odnajdujemy tu bogatą kolekcję prac pochodzącego z Pécs prekursora sztuki optycznej: od wczesnego okresu fascynacji Bauhausem, przez geometryczne grafiki, aż po op-art, ze słynną „Zebra” na czele. Na tej krótkiej ulicy znajduje się jeszcze kilka ciekawych muzeów, ale my udajemy się do Muzeum Katedralnego, by zobaczyć najcenniejsze elementy pierwotnego wyposażenia katedry św. Piotra.

ROMANTYCZNY ZWYCZAJ >> Czterowieżowa neomańska świątynia z piaskowca stoi na miejscu kościoła chrześcijańskiego z 1009 r., kiedy to Pécs został siedzibą biskupstwa. Jednym z najwybitniejszych biskupów był propagator renesansu i poeta Janus Pannonius, którego imię nosi miejscowy uniwersytet, najstarszy na Węgrzech (powstał w 1367 r.). Obok katedry wznosi się pałac biskupów. Na jednym z balkonów rezydencji stoi metalowa rzeźba Franciszka Liszta. Wybitny kompozytor i pianista doby romantyzmu pozdrawia wiwatującą tłum.

Spacerując po mieście częściowo otoczonym dobrze zachowanym średniowiecznym murem, nietrudno ulec jego egzotycznemu urokowi, który podkreśla zapachy świeżej papryki, salami, śródziemnomorskich owoców i orientalnych przypraw sprzedawanych na targu w centrum miasta.

Podczas pobytu w Pécs ani razu nie żałowałam zmiany planów. Szkoda tylko, że mój mąż nie mógł odbyć ze mną tej podróży. Wówczas zapewne wzorem innych peszan zawiesiliśmy się na ogrodzeniu przy ulicy Janusa Pannoniusa metalowe klódki na znak dozgonnej miłości. Tysiące takich symboli z wygrawerowanymi inicjałami i zapewniającymi szczęście zaklęciami od 20 lat tworzy romantyczną legendę miasta.

Vasváry House and Csukás House, as well as the Palatinus Hotel. It is impossible to pass indifferently by such pieces from Zsolnay like the post square, Szerecsen pharmacy and the bull head fountain. The factory's outlet, where a stylish yet rather expensive souvenir can be purchased, is near the fountain. For those with less cash, we recommend visiting the Zsolnay Museum housed in the oldest building in the city dating back to 1324 (2 Káptalan Str.). Having feasted our eyes with ceramic and porcelain works of art, we go to the adjacent Victor Vasarely Museum. We discover vast collections of work by the Pécs-born precursor of optical art: from his early fascination with Bauhaus, through geometric graphics, to op-art with the famous 'Zebra'. There are more interesting museums in this short street and we chose the Cathedral Museum to see the precious details from St. Peter's Cathedral.

ROMANTIC CUSTOM >> A four-tower sandstone church stands in the place of the one from 1009, when Pécs became the seat of Bishopric. Janus Pannonius, a poet and advocate of Renaissance, was among the most outstanding resident bishops. The local university, the oldest one in Hungary (established in 1367), is named after him. The Bishop's Palace is located next to the Cathedral. A metal sculpture of Franz Liszt can be seen on one of the balconies of the edifice. The sculpted virtuoso composer and pianist is greeting the cheering crowd. Walking around the city, partially surrounded with a medieval wall, it is not difficult to give in to its exotic charm, underlined by the aromas of fresh pepper, salami, Mediterranean fruit and oriental herbs sold in the market in the town's centre. I never regretted changing my plans and coming to Pécs. It is a pity my husband could not have come with me. If he had, we would have definitely hung metal padlocks on the fence at Janus Pannonius to symbolize our eternal love, as Pécs inhabitants do. Thousands of such symbols with engraved initials and luck-granting spells have been creating the romantic legend of the town since more than 20 years.

Dojazd: z Budapesztu autostradą M6, pociągiem z dworca Déli lub autobusem.
Waluta: węgierski forint; 1 zł – 67, 8 Ft

Getting there: from Budapest on highway M6, by train from Déli station or by bus.
Currency: Hungarian Forint; PLN1 – FT 67,8

Więcej o mieście i odbywających się tu imprezach:

More about the city and events:
www.pecs2010.hu,
www.dunabiushotels.com, www.pecs.hu

